

הציורים ה"ילדותיים" של אליהו בוקובזה מאירים את הכיבוש באופן מורכב וטורדני

השמאל הישראלי לא ממש יודע מה לעשות עם ההתיישבות היהודית מעבר לקו הירוק את מרבית כלומר, רובו יודע מה צריך לעשות: לפנות. יש שיאמרו את מרבית הישובים, יש שיאמרו את כולם, אבל לכל מי שבצד הזה של המפה הפוליטית ברור: הם ניצחו. הם יודעים מה צריך לעשות עכשיו ומחר, הם עושים זאת יום יום בחסות כל הממשלות וכשכל האמצעים כשרים. ובעוד אנחנו מקוננים ומקטרים, לפעמים מפגינים, לפעמים עושים סרט תיעודי או מתלהבים מקריקטורה שנונה – הם בונים 70 יחידות דיור נוספות במעלה מכתש 3.

אז מה עושה צייר מול כל זה? מצייר. קחו למשל את Zion's-fiction, מיצב הציורים של אליהו בוקובזה בגלריה נלי אמן בתל אביב. "פיקציון" בדיית ציון, בנוי כמו פאזל מפתה על קירות ורצפת הגלריה. הדימויים הסכמטיים-נאיביים, הרקע והמסגרות הבורקות, מרקם הצבעים הילדותי והצבת הציורים בעין בלגן מאורגן יוצרים תחושה של תערוכה בבית ספר יסודי. אבל בוקובזה, שממשיך מהמקום שבו הפסיק בתערוכה הקודמת המצוינת שלו (צייר-תייר) ומפרק את מילון הדימויים הציוני, מציד סיפור הרבה יותר מורכב, אלים וטורדני.

בעבודות שמעמדות את העכשווי והקונקרטי – עובדים זרים, התנחלויות, תרבות הצריכה – עם חלומות וחזונות ציוניים נעם פנטזיות ממשחקי מחשב ומאורנמנטיקה יפנית, יש משהו שנע בין המשעשע למקומם, בין הממשי להזוי. כמו המקום והזמן שבהם אנו חיים. ואיכשהו צריך להתחיל את השנה, גם את השנה הזאת, ה-37 לכיבוש, ולא להתייאש. לצייר על הבד או על נייר הולוגרמה כסוף מוביל אחד שנראה כמו משחק ילדים, אבל הוא בעצם טנק שגורר אחריו שיכונים מן המוכן, ומוביל שני, שעליו חייזר עם פני מסך שנושא עימו שרשרת עצי הדר. אותם עצים ובנינים נמצא, הפלא ופלא, בציור "התנחלות 1" כנטע חייזרי בנף. ועצים ובנינים אחרים נחתו בציור "התנחלות 3" שם הם מוצבים על תושבותיהם, מוכנים לתזוזה. וכיבוש נוסף, לצד האנדרטה לשואה ולתקומה, שלא נשכח מה עשו לנו הגויים (היא מוצבת במציאות בכיכר על שם יצחק רבין, שאמר בנאום, "לא באנו לארץ ריקה" ושילם על כך בחייו שבועיים אחר כך) וגם גמל יש שם, אותו גמל שנדד מהפנטזיה האוריינטלית אל התעמולה הציונית ועד לציורי דוד ריב, ופה אצל בוקובזה מתנוסס מעליו ומעל מגדל מים גדל ישראל, שכמו מרפסות בניי הבאוהאוס והאנדרטה נראה כאילו הוא בעצם קנה שמופנה לעבר האויב המדומה. ורק הגמל פונה לצד השני.

מישהו אולי ינהן בראשו, אחר יגחך, ומישהו אולי אפילו יקנה עבודה לסלון (בקרני טפלון הספיקו בינתיים לנכש את מטע הזיתים שנטעו שם הערלים, להרחיב את שכונה ג' ולהניח יסודות למקווה). אם הנוף המקומי – קודש הקודשים של האמנות הישראלית – נראה זר ומוזר אצל בוקובזה, יושבי הארץ הם נטע זר. המאפיינים שלהם הם סימליים, חיצוניים ובעיקר כוחניים, דוגמת מגן דוד, דגל, רובה, כמו למשל באובייקט "המילואימניק" שמצד אחד הוא חייל במדים ומצדו האחר לב אדום מחייך-פועם בחזהו.

בחדר האחורי הציב בוקובזה 16 "פליטים": אובייקטים קטנים, ציורי שמן על בד על מסגרת ורגלי ברונזה או אלומיניום. גופם וראשם עיטורים מזרחיים מופשטים, ורק עין גדולה ניבטת מהם. למרות שלכל אחד מאפייניו, אנו לא רואים את הפרטים, רק את האיום והזרות שנשקפים מהעין, שהרי עכשיו גם העין שלהם מופנית לציין.